

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U001668

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 15-05-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бондаренко Марина Сергіївна

2. Maryna S. Bondarenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 053

Назва наукової спеціальності: Психологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Психологія

Дата захисту: 14-05-2026

Спеціальність за освітою: 053 Психологія

Місце роботи здобувача: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 0000000000

Місцезнаходження: 00000, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 12463

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 15.81.61, 15.81.65, 15.81.99

Тема дисертації:

1. Психологічні фактори адаптації вимушених переселенців
2. Psychological factors of adaptation of internally displaced persons

Реферат/анотація:

1. Дисертаційна робота представляє собою самостійне, системне та завершене дослідження, в якому представлено теоретичні та практичні аспекти психологічних факторів адаптації вимушених переселенців. У роботі представлено аналіз психологічних факторів адаптації вимушених переселенців. Визначено наукову новизну та теоретичну значущість наукової праці, які полягають у наступному: вперше: - визначено прив'язаність до рідної домівки, функціональність та можливість задовольняти потреби рідного домашнього середовища в якості чинників соціально-психологічної адаптації особистості в умовах війни; - виявлено психологічні предиктори адаптивності / дезадаптивності особистості в умовах війни та вимушеної міграції; розширено уявлення щодо: - психологічних чинників адаптації вимушених переселенців; - специфіки зв'язку соціально-психологічної адаптації із особистісними властивостями переселенців в умовах війни; - рівня соціально-психологічної адаптації особистості в умовах війни в залежності від статусу проживання.

удосконалено: – засоби психологічної допомоги постраждалим внаслідок військового конфлікту через створення програми психологічної підтримки для підвищення адаптаційного потенціалу переселенців в умовах війни; – засоби психодіагностики особистості через створення методики для визначення рівня задоволеності потреб домашнім середовищем. У роботі отримано нові теоретичні та практичні результати, які мають істотне значення для розвитку вітчизняної психології. У дисертаційній роботі здійснено теоретичне обґрунтування та експериментальне дослідження проблеми окреслення ключових напрямів психокорекційної роботи психологічних факторів в роботі з вимушеними переселенцями з метою підвищення рівня адаптації. Практичне значення дисертаційної роботи полягає у створенні та апробації психодіагностичного комплексу, спрямованого на вивчення психологічних факторів адаптації вимушених переселенців, що є значущими для організації та здійснення ефективної психокорекційної роботи, зокрема у створенні методики діагностики задоволення потреб у домашньому середовищі. У першому розділі дисертації на основі ґрунтовного теоретичного аналізу встановлено, що адаптація трактується як динамічний і безперервний процес взаємодії особистості з соціальним середовищем, що передбачає її активне пристосування до вимог життєдіяльності. Ефективність та адекватність адаптаційного процесу визначаються як комплексом індивідуально-психологічних характеристик особистості, так психологічними факторами, зміст яких полягає в освоєнні умов навколишнього середовища, особливостей соціальної взаємодії, системи морально-етичних норм, рівня сформованості самосвідомості, інтересів, а також розвитку пізнавальної й навчальної діяльності. За результатами узагальненого аналізу поняття «соціально – психологічної адаптації» визначено, що саме психологічні фактори адаптації такі як прив'язаність до домівки, функціональність домашнього середовища, життєстійкість, психологічне благополуччя, пошук соціальної підтримки, уникнення стресових ситуацій, розв'язання проблем можуть по-різному впливати на процес адаптації: слугувати мобілізаційним ресурсом для осіб, які залишилися вдома, та чинником дезадаптації для вимушених переселенців у контексті воєнних подій. Внутрішньо переміщені особи, що потрапляють у нове соціальне середовище, прагнуть змінити своє життя, реалізувати особисті цілі та досягти успіху. Вони потребують знайти себе в нових умовах, засвоїти атрибути, властивості та навички, які забезпечують ефективне функціонування у новій соціальній реальності. Досягнення цього сприяє успішній соціалізації, збереженню психічного здоров'я та оптимальній взаємодії переселенців із навколишнім середовищем у різних сферах життєдіяльності. Відзначено, що в процесі соціально-психологічної адаптації біженців відбуваються суттєві особистісні зміни. Вони проявляються у зниженні самооцінки та рівня домагань, трансформації ціннісних орієнтацій і соціальних установок, а також у ознаках дезадаптації, зокрема: домінуванні гіпотимного типу реагування, хаотичності поведінки, схильності до оборонної позиції, екстернальності та ескапізму. Розширено уявлення про труднощі пристосування біженців до умов нового етнічного оточення. У них можуть відбуватися негативні трансформації: змінюється психологічний стан, погіршується фізичне самопочуття, руйнуються соціальні установки та трансформується світогляд, що іноді призводить до сепаратизму, етнічного нігілізму або крайніх форм націоналізму. Формується негативний образ етносу, який впливає на поведінку індивіда. Отже, у новому та незнайомому середовищі біженці не лише переживають психологічний і соціальний дискомфорт, а й потенційно можуть становити загрозу для приймаючого суспільства.

2. The dissertation is an independent, complete and complete investigation, which presents the theoretical and practical aspects of the psychological factors of adaptation of displaced migrants. The work presents an analysis of psychological factors in the adaptation of displaced migrants. The scientific novelty and theoretical significance of the scientific practice are considered to be that: at first: – the connection to a particular household, functionality and ability to satisfy the needs of a particular household product were determined in the capacity of officials of social and psychological adaptation of particularities in the minds of war; – psychological predictors of adaptability/disadaptiveness of specialness in the minds of war and forced migration have been identified; The following has been expanded: – psychological adaptation officials of persecuted migrants; – specifics of the connection between social and psychological adaptation and the special powers of the settlers in the minds of the war; – the level of socio-psychological adaptation of specialness in the minds of war in long-term residence status.

refined: - ways of psychological assistance to those who suffered as a result of the war conflict through the creation of programs of psychological support to promote the adaptation potential of migrants in the minds of the war; - methods of psychodiagnostics of particularity through the creation of methods for determining the level of satisfaction with household food needs. The work is to produce new scientifically grounded theoretical and practical results, which is a significant contribution to the developments of human psychology. The dissertation work is devoted to the theoretical development and experimental study of the problems of rectifying the main directions of psychocorrective work and psychological factors in work with displaced migrants with the method of increasing the level of adaptation. The practical significance of the work lies in the creation and testing of a psychodiagnostic complex aimed at studying the psychological factors of adaptation of internally displaced persons, which are important for organizing and implementing effective psychocorrective work, in particular in creating a methodology for diagnosing the satisfaction of needs in the home environment. In the first chapter of the dissertation, based on a thorough theoretical analysis, it is established that adaptation is interpreted as a dynamic and continuous process of interaction between the individual and the social environment, which involves active adaptation to the demands of life. The effectiveness and adequacy of the adaptation process are determined by a complex of individual psychological characteristics of the personality, as well as psychological factors, the content of which consists in mastering the conditions of the environment, the peculiarities of social interaction, the system of moral and ethical norms, the level of self-awareness, interests, and the development of cognitive and educational activities. On the basis of the established concept of "social-psychological adaptation", it is shown that the very psychological factors of adaptation are such as attachment to home, functionality of the home environment, vitality, psychological well-being, the desire for social encouragement, the elimination of stressful situations, the solution of problems can be brought about by the mobile official of adaptation to the flexible minds of living in the minds of war for those people who lost their homes and the destabilizing factor in the adaptation of the displaced migrants. Internal movements of individuals who arrive in a new social environment are on the verge of changing their current living situation, creating peace, becoming successful, and facing the need to find themselves in a new one. middle, weed out the attributes, power and habits that allow you to function effectively in a new situation. This ensures the success of their socialization and the preservation of mental health, resulting in optimal interaction between displaced migrants and the middle class in different minds vitality. It is clear that in the process of socio-psychological adaptation of refugees, significant special transformations are experienced, which are reflected in low self-esteem and levels of harassment, deformation valuable orientations and social attitudes, showing a sign of disadaptation, the suppression of a dominant hypothymic type of response, chaotic nature of activity, a tendency to take a defensive position, externality and Escapism.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Бондаренко М., Жданюк Л. (2023). Прив'язаність до домівки як фактор соціально-психологічної адаптації українців в умовах військового стану. Вісник ХНПУ імені Г.С.Сковороди «Психологія», 68, 115-130.
- Кузнецов О., Бондаренко М. (2024). Психолінгвістичне значення концепту «Ностальгія». Вісник ХНПУ імені Г.С.Сковороди «Психологія», 70, 79-88.

- Кузнецов О., Бондаренко М. (2025). Методика діагностики задоволення потреб у домашньому середовищі. Вісник ХНПУ імені Г.С.Сковороди «Психологія», 72, 214-222.
- Кузнецов О., Бондаренко М. (2025). Задоволеність потреб домашнім середовищем як чинник соціально-психологічної адаптації. Вісник ХНПУ імені Г.С.Сковороди «Психологія», 73, 285-298.
- Фоменко К., Бондаренко М., Шаюк Я. (2025). Соціально-психологічна адаптація українців в умовах війни в залежності від рівня функціональності домашнього середовища. Наукові інновації та передові технології». Серія «Психологія», № 10 (50). 2025. С. 1658- 1669.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кузнецов Олексій Ігоревич

2. Oleksiy I. Kuznetsov

Кваліфікація: к. психол. н., доц., 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1699-7859

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кузікова Світлана Борисівна

2. Svitlana Kuzikova

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2574-9985

Додаткова інформація: ;<https://scholar.google.ru/citations?hl=ru&user=Ob0XuSsAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Код за ЄДРПОУ: 02125510

Місцезнаходження: вул. Роменська, Суми, Сумський р-н., 40002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Зайцева Ольга Олександрівна

2. Olha O. Zaitseva

Кваліфікація: д.філософ, доц., 053

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8529-7269

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Комунальний заклад "Харківська гуманітарно-педагогічна академія" Харківської обласної ради

Код за ЄДРПОУ: 02125591

Місцезнаходження: провулок Руставелі, Харків, Харківський р-н., 61001, Україна

Форма власності: Комунальна

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Крамченкова Віра Олександрівна

2. Vira O. Kramchenkova

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.01, 19.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1179-8540

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Єльчанінова Тетяна Миколаївна
2. Tetyana M. Elchaninova

Кваліфікація: к. психол. н., доц., 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7403-4700

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Большакова Анастасія Миколаївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Большакова Анастасія Миколаївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Новолокін Антон Володимирович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна